

Abstrakt

Práce se zabývala vlivem sluchového postižení na vývoj člověka a jeho postavení ve společnosti v kontextu rizikových životních situací vzhledem k užívání návykových látek. Teoretická část je zaměřena na psychosociální vývoj sluchově postižených a sociální jevy, které mohou mít vliv na psychické zdraví neslyšících a nedoslýchavých. Cílem praktické části bylo především popsat výskyt užívání návykových látek ve výzkumném souboru, frekvenci, prevalenci, začátek užívání a případné nadužívání za pomoci vybraných screeningových metod a diagnostických nástrojů, subjektivní vnímání užívání návykových látek v okolí respondenta, výskyt diskriminace či šikany v průběhu života, pobytu na internátních školách a jiných zásadních životních událostí, které by mohly s užíváním návykových látek souviset. Ke sběru dat byly použity dotazníky v papírové a elektronické podobě. Pro lepší srozumitelnost byly k otázkám pořízeny videonahrávky ve znakovém jazyce. Dotazníky byly šířeny záměrným účelovým výběrem ve školách pro sluchově postižené v Praze a klubu České unie neslyšících (ČUN), dále metodou sněhové koule a samovýběrem skrze sociální sítě, organizace a weby, které se zabývají tematikou sluchového postižení. Jediným výběrovým kritériem pro účast na výzkumu byla sluchová ztráta 26 dB a více na lepším uchu, věkově ani místně účast omezena nebyla. Výsledný soubor tvořilo celkem 129 respondentů. Nejvíce respondentů bylo prelingválně neslyšících se sluchovou ztrátou více než 91 dB. Ukázalo se, že respondenti mají zkušenosti s návykovými látkami v celém spektru nabízených možností s tím, že nejčastěji užívají alkohol a konopné látky. Více než čtvrtina respondentů skóruje v dotazníku CAGE 2 a více bodů, což poukazuje na možný výskyt problémového užívání či závislosti na alkoholu. Tři respondenti z celkového vzorku splňují kritéria závislosti podle MKN-10. V porovnání s obecnou populací mají sluchově postižení vyšší celoživotní prevalenci užívání téměř všech nabízených návykových látek, vyšší frekvenci užívání marihuany a naopak nižší frekvenci užívání alkoholu a vyšší věk prvního užití všech nabízených návykových látek, kromě LSD. Druhým tématem, které tato práce řeší, je výskyt mnohých bariér, se kterými se musí sluchově postižení potýkat při vstupu do služeb pro uživatele návykových látek a zároveň poukazuje na nedostatek odborných služeb pro tuto cílovou skupinu.